Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

1. august 2025*

Eelotsusetaotlus – Määrused (EMÜ) nr 3821/85 ja (EL) nr 165/2014 – Sõidumeerikute perioodilise kontrolli kohustus – Erand – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 49 lõike 1 viimane lause ja artikli 51 lõige 1 – Leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõte – Kriminaalõiguslikku laadi halduskaristused – Kassatsioonkaebus – Uus seadus, mis jõustus pärast kohtuotsuse edasikaebamist – Mõiste „lõplik süüdimõistev kohtuotsus“

Kohtuasjas C-544/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim halduskohus) 16. augusti 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. augustil 2023, menetluses

T. T.,

BAJI Trans s.r.o.

versus

Národný inšpektorát práce,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident T. von Danwitz, kodade presidendid F. Biltgen, K Jürimäe, C. Lycourgos (ettekandja), I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, N. Jääskinen, D. Gratsias ja M. Gavalec, kohtunikud E. Regan, J. Passer, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikku menetlust ja 24. septembri 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– T. T. ja BAJI Trans s.r.o., esindajad: *advokáti* M. Mandzák ja M. Pohovej ning *advokátka* P. Rumanová,

– Národný inšpektorát práce, esindajad: *generálny riaditel* M. Mitterpák ja *právnička* L. Štofová,

* Kohtumenetluse keel: slovaki.

– Slovakkia valitsus, esindajad: A. Lukáčik, E. V. Larišová ja S. Ondrášiková,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* M. Cherubini,

– Euroopa Komisjon, esindajad: P. J. O. Van Nuffel ja A. Tokár,

olles 4. veebruari 2025. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 49 lõike 1 viimase lause ja artikli 51 lõike 1 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt T. T. ja BAJI Trans s.r.o. ning teiselt poolt Národný inšpektorát práce (riiklik tööinspektsioon, Slovakkia) vahelises kohtuvaidluses haldustrahvi üle, mille viimane T. T-le määras.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Harta

3 Harta artikli 49 lõikes 1 on sätestatud:

„Kedagi ei tohi tunnistada süüdi kuriteos teo või tegevusetuse eest, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või kohaldada raskemat karistust kui kuriteo toimepanemise ajal ettenähtu. Kui pärast kuriteo toimepanemist nähakse seadusega ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.“

4 Harta 51 lõikes 1 on sätestatud:

„Harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast austavad nad õigusi, järgivad põhimõtteid ning edendavad nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt […]“.

Määrus nr 3821/85

5 Redaktsioonis, mis kehtis põhikohtuasjas vaidluse all oleva rikkumise toimepanemise ajal, oli nõukogu 20. detsembri 1985. aasta määruse (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta (EÜT 1985, L 370, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 227), mida on muudetud nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 561/2006 (ELT 2006, L 102, lk 1) (edaspidi „määrus nr 3821/85“), artikli 3 lõigetes 1 ja 2 sätestatud:

„1. Sõidumeerik paigaldatakse ja seda kasutatakse liikmesriigis registreeritud sõidukites, mida kasutatakse reisijate või kauba autoveol ja mis on registreeritud ühes liikmesriigis, välja arvatud määruse (EÜ) nr 561/2006 artiklis 3 osutatud sõidukid. […]

2. Liikmesriigid võivad kehtestada käesoleva määruse kohaldamisel erandi määruse (EÜ) nr 561/2006 artikli 13 lõigetes 1 ja 3 osutatud sõidukitele.“

6 Sel kuupäeval kehtinud redaktsioonis oli määruse artikli 19 lõikes 1 ette nähtud:

„Liikmesriigid võtavad kohase aja jooksul ning pärast komisjoniga konsulteerimist vastu käesoleva määruse täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid.

Need meetmed peavad muu hulgas hõlmama reorganiseerimist, menetlust ning teostamisvahendeid, vastavuskontrolli ja rikkumiste korral rakendatavaid karistusi.“

7 Nimetatud määruse I lisa VI jao punkti 3 alapunktis a „Korrapärane ülevaatus“ oli põhikohtuasjas kõne all oleva rikkumise toimepanemise kuupäeval sätestatud:

„Sõidukile paigaldatud seadme korrapärane ülevaatus toimub vähemalt iga kahe aasta möödumisel ja selle võib läbi viia koos sõiduki tehnoülevaatusega.

[…]“.

8 Määrus nr 3821/85 tunnistati alates 2. märtsist 2016 kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta määruse (EL) nr 165/2014 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist (ELT 2014, L 60, lk 1), artikliga 47.

Määrus nr 165/2014

9 Määruse nr 165/2014 artikli 3 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Sõidumeerikud paigaldatakse liikmesriigis registreeritud sõidukitesse, mida kasutatakse reisijate või kauba veoks maanteedel ja millele kohaldatakse määrust (EÜ) n 561/2006, ning neid kasutatakse nimetatud sõidukites.

2. Liikmesriigid võivad kehtestada käesoleva määruse kohaldamisel erandi määruse (EÜ) nr 561/2006 artikli 13 lõigetes 1 ja 3 osutatud sõidukitele.“

10 Määruse artikli 23 lõige 1 näeb ette:

„Tunnustatud töökojad kontrollivad sõidumeerikuid regulaarselt. Regulaarsed kontrollid tehakse vähemalt iga kahe aasta tagant.“

11 Määruse artikli 41 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid kehtestavad oma põhiseaduslikku korda järgides käesoleva määruse sätete rikkumiste eest karistamise eeskirjad ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed, hoiatavad ja mittediskrimineerivad ning kooskõlas [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiivis 2006/22/EÜ, mis käsitleb nõukogu määruste (EMÜ) nr 3820/85 ja (EMÜ) nr 3821/85 rakendamise miinimumtingimusi seoses autovedudega seotud sotsiaalõigusnormidega ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 88/599/EMÜ (ELT 2006, L 102, lk 35),] määratletud rikkumiste kategooriatega.“

12 Sama määruse artikli 48 teises lõigus on sätestatud:

„Võttes arvesse artiklis 46 üleminekumeetmete kohta sätestatut, kohaldatakse käesolevat määrust alates 2. märtsist 2016. […]“.

Määrus nr 561/2006

13 Määruse nr 561/2006 artiklis 1 on sätestatud:

„Käesoleva määrusega kehtestatakse eeskirjad kauba- ja reisijateveoga hõivatud sõidukijuhtide sõiduaegade, vaheaegade ja puhkeperioodide kohta, et ühtlustada konkurentsitingimusi sisetranspordi liikide, eriti autoveosektori osas ning parandada töötingimusi ja liiklusohutust. Lisaks sellele on käesoleva määruse eesmärgiks aidata kaasa järelevalve ja haldussunni praktika parandamisele liikmesriikides, samuti töökorralduse parandamisele autoveosektoris.“

14 Selle määruse artiklis 3 on loetletud need autovedusid tegevate sõidukite kategooriad, mille suhtes kõnealust määrust ei kohaldata. Valmis betoonisegu kohaletoimetamiseks kasutatavaid sõidukeid selles loetelus ei ole.

15 Määruse artikli 13 lõikes 1 on loetletud need autovedusid tegevate sõidukite kategooriad, mille puhul liikmesriigid võivad lubada erandeid määruse nr 561/2006 artiklitest 5–9, tingimusel et see ei kahjusta selle määruse artiklis 1 sätestatud eesmärke.

16 Põhikohtuasjas käsitletava rikkumise toimepanemise kuupäeval kohaldatavas redaktsioonis ei olnud artikli 13 lõikes 1 nimetatud sõidukeid, mida kasutatakse valmis betoonisegu kohaletoimetamiseks.

17 Seda artikli 13 lõiget 1 muudeti siiski Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2020. aasta määrusega (EL) 2020/1054, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 561/2006 maksimaalse ööpäevase ja iganädalase sõiduaja, minimaalsete vaheaegade ning ööpäevaste ja iganädalaste puhkeperioodide miinimumnõuete osas ning määrust (EL) nr 165/2014 sõidumeerikute abil positsioneerimise osas (ELT 2020, L 249, lk 1).

18 Pärast seda muudatust, mis kehtib alates 20. augustist 2020, on selle artikli 13 lõike 1 punktis r nüüd nimetatud „sõidukid, mida kasutatakse valmis betoonisegu kohaletoimetamiseks“, sõidukite hulgas, mille suhtes võib teha erandeid määruse nr 561/2006 artiklitest 5–9.

Määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95

19 Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT 1995, L 312, lk 1; ELT eriväljaanne 01/01, lk 340) artiklis 1 on ette nähtud:

„1. Euroopa ühenduste finantshuvide kaitsmiseks võetakse käesolevaga vastu üldised eeskirjad ühenduse õiguse suhtes toimunud eeskirjade eiramise ühtse kontrolli ning haldusmeetmete ja -karistuste kohta.

2. „Eeskirjade eiramine“ tähendab ühenduse õiguse mis tahes sätte rikkumist ettevõtja tegevuse või tegevusetuse kaudu, mis kahjustab või kahjustaks ühenduste üldeelarvet või nende juhitavaid eelarveid kas otse ühenduste nimel kogutud omavahenditest laekunud tulu vähenemise või kaotamise või põhjendamatu kuluartikli tõttu.“

20 Määruse artikli 2 lõikes 2 on sätestatud:

„Halduskaristust ei tohi määrata, kui seda ei ole ühenduse õigusaktis sätestatud enne eeskirjade eiramist. Kui ühenduse eeskirjades kehtestatud halduskaristusi määravaid sätteid muudetakse hiljem, kohaldatakse tagasiulatuvalt kergemaid sätteid.“

Slovakkia õigusnormid

21 Slovaki Vabariigi põhiseaduse (Ústava Slovenskej republiky) § 50 lõikes 6 on sätestatud:

„Tegu loetakse kuriteoks ning selle eest mõistetakse karistus vastavalt teo toimepanemise ajal kehtinud seadusele. Hilisemat seadust kohaldatakse, kui see on kuriteo toimepanija jaoks soodsam.“

22 13. septembri 2007. aasta seaduse nr 461/2007 autovedudel sõidumeeriku kasutamise kohta (zákon č. 461/2007 Z. z. o používaní záznamového zariadenia v cestnej doprave) §-s 2 on sätestatud:

„1. Kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti, tagab bussiga reisijateveoteenust või kaupade autoveoteenust osutav veoettevõtja kõigisse reisijate või kaupade veoks kasutatavatesse sõidukitesse sõidumeeriku paigaldamise ning selle tööks vajalike salvestuslehtede või [juhi]kaartide kasutamise.

2. Lõike 1 kohaselt veoettevõtjal lasuv kohustus ei laiene erisättes [(viide määruse nr 561/2006 artiklile 3 ja artikli 13 lõikele 1)] nimetatud vedudeks kasutatavatele sõidukitele.“

23 13. septembri 2007. aasta seaduse nr 462/2007, mis käsitleb tööaja korraldust transpordisektoris ja millega muudetakse seadust nr 125/2006, mis käsitleb töötingimuste järelevalvet ja millega muudetakse seadust nr 82/2005, mis käsitleb ebaseaduslikku töötamist ja töölevõtmist ja millega muudetakse teatavaid seadusi, muudetud seadusega nr 309/2007 (zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii

práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. z 13. septembra 2007), § 38 lõike 1 punkti a alapunktis 1 on ette nähtud:

„Rikkumise paneb toime juht, kes juhib sõidukit, millel ei ole sõidumeerikut või mille sõidumeerik ei ole läbinud nõuetekohast perioodilist kontrolli, või kes kasutab sõidumeerikut ebaõigesti.“

24 21. mai 2015. aasta seadus nr 162/2015 halduskohtumenetluse seadustiku kohta (zákon č. 162/2015 Správny súdny poriadok) (edaspidi „HKMS“) jõustus 1. juulil 2016.

25 HKMS §-s 145 on sätestatud:

„1) Teatavaks tehtud kohtuotsus on lõplik, kui alljärgnevates sätetes ei ole sätestatud teisiti.

2) Halduskohtu otsus jõustub ühe kuu möödumisel selle teatavaks tegemisest või siis, kui selle otsuse peale esitatakse selle tähtaja jooksul kassatsioonkaebus, kui see lahend puudutas:

[…]

c) halduskaristuse peale halduskohtule esitatud kaebust,

[…]“.

26 HKMS § 438 lõikes 1 on sätestatud:

„Halduskohtu lõplike otsuste peale võib esitada kassatsioonkaebuse […]“.

27 HKMS § 440 lõikes 1 on sätestatud:

„Kassatsioonkaebus võib põhineda üksnes asjaolul, et halduskohus rikkus oma menetluses või otsuses seadust, kuna:

a) ta ei olnud pädev vaidlust lahendama;

b) ühel vaidluse pooltest ei olnud kaebeõigust;

c) ühel vaidluse pooltest ei olnud täielikku kohtumenetlusteovõimet iseseisvalt halduskohtumenetluses osalemiseks ning teda ei esindanud tema nimel tegutsev seaduslik esindaja või eestkostja;

d) samas küsimuses on juba tehtud lõplik otsus või samas kohtuasjas oli juba alustatud menetlust;

e) kohtuasja vaatas läbi kohtunik, kelle vastu esitati taandus, või õigusvastaselt moodustatud halduskohtu koosseis;

f) halduskohus takistas mittenõuetekohases menetluses ühel poolel oma menetlusõiguste teostamist ning rikkus seeläbi õigust õiglasele menetlusele;

g) halduskohus kohaldas asja lahendamisel vääralt õigusnormi;

h) halduskohus otsustas kõrvale kalduda [kõrgeima halduskohtu] väljakujunenud kohtupraktikast;

i) halduskohus ei järginud kassatsioonkaebuse kohta tehtud tühistavas otsuses väljendatud siduvat õiguslikku seisukohta või

j) kaebus jäeti ebaseaduslikult rahuldamata.“

28 HKMS §-s 454 on sätestatud:

„Kassatsiooni[kohtu] otsuse tegemisel on määrav vaidlustatud halduskohtu otsuse kuulutamise või selle otsuse tegemise ajal valitsenud olukord.“

29 HKMS §-s 462 on ette nähtud:

„1) Kui kassatsioonikohus tuvastab pärast asja läbivaatamist kassatsioonkaebuse põhjendatuse, otsustab ta vaidlustatud otsuse tühistada ja saadab asja vastavalt selle laadile edasiseks menetlemiseks tagasi halduskohtule või lõpetab menetluse, vajaduse korral edastab ta asja läbivaatamiseks pädevale asutusele.

2) Kui kassatsioonikohus asub seisukohale, et haldusasutuse tehtud vaidlustatud otsus või haldusasutuse võetud vaidlustatud meede ei ole seadusega kooskõlas ning halduskohus on kaebuse rahuldamata jätnud, võib ta muuta halduskohtu otsust, tühistades haldusasutuse tehtud vaidlustatud otsuse või haldusasutuse võetud vaidlustatud meetme ning saata asja sellele asutusele tagasi menetluse jätkamiseks.

[…]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

30 T. T. mõisteti 8. detsembri 2016. aasta haldusotsusega süüdi seaduse nr 462/2007 § 38 lõike 1 punkti a alapunkti 1 rikkumises, kuna ta vedas 4. novembril 2015 betoonisegu BAJI Transile kuuluva sõidukiga, mille sõidumeerikule ei olnud tehtud nõuetekohast perioodilist kontrolli. T. T-d karistati selle eest 200 euro suuruse trahviga.

31 Riiklik tööinspektsioon jättis 3. aprilli 2017. aasta otsusega rahuldamata T. T. vaide 8. detsembri 2016. aasta otsuse peale.

32 T. T. ja BAJI Trans esitasid nende haldusotsuste peale kaebuse Krajský súd v Bratislavele (maakonnakohus Bratislavas, Slovakkia).

33 Krajský súd v Bratislave (maakonnakohus Bratislavas) jättis 27. märtsi 2019. aasta otsusega BAJI Transi kaebuse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja T. T. kaebuse põhjendamatuse tõttu rahuldamata. Eelkõige leidis see kohus, et määruse nr 3821/85 artiklis 3 ja seaduse nr 461/2007 § 2 lõikes 1 oli ette nähtud kohustus kasutada sõidumeerikut maanteesõidukites, välja arvatud määruse nr 561/2006 artiklites 3 ja 13 sätestatud erandid. Need erandid ei hõlmanud siiski betoonisegu vedamiseks mõeldud sõidukeid.

34 T. T. ja BAJI Trans esitasid 15. juulil 2019 selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse Najvyšší súd Slovenskej republikyle (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus).

35 Need pooled esitasid 24. augustil 2020 oma kirjaliku seisukoha, milles rõhutasid, et määrust nr 561/2006 oli määrusega 2020/1054 muudetud. See muudatus, mis tehti pärast nende kassatsioonkaebuse esitamist, toob tagajärjena kaasa selle, et 4. novembril 2015 toime pandud rikkumised ei olnud enam õigusvastased. Järelikult tuleb sellist muudatust vastavalt Slovaki Vabariigi põhiseaduse § 50 lõikele 6 arvesse võtta.

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim halduskohus) alustas 1. augustil 2021 kõigi nende kohtuasjade läbivaatamist, mis olid võetud Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) halduskolleegiumi menetlusse kuni 31. juulini 2021, sealhulgas T. T. ja BAJI Transi kassatsioonkaebus.

37 Esiteks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et harta artiklis 49 on sätestatud *lex mitior*'i põhimõte, rõhutades samas, et seda artiklit saab kohaldada üksnes juhul, kui põhikohtuasi puudutab olukorda, kus liikmesriik kohaldab liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

38 Kuna põhikohtuasjas kõne all olevad riigisisesed seadused võeti vastu selleks, et rakendada määrusi nr 3821/85 ja nr 165/2014, sealhulgas nendest määrustest tulenevat kohustust kehtestada karistuste süsteem, kaldub eelotsusetaotluse esitanud kohus ühelt poolt arvama, et riiklik tööinspektsioon kohaldas liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses, kui ta tegi otsuse T. T. süü kohta ja määras talle karistuse, ning teiselt poolt, et ka tema ise kohaldab seda õigust, kui ta teeb otsuse tema menetluses oleva kassatsioonkaebuse kohta. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib siiski, et Euroopa Kohus kinnitaks seda tõlgendust.

39 Teiseks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikliga 6 kehtestatud nõuete täitmiseks peavad nii haldusasutused, kes peavad isikut karistusõiguse kohaselt karistama, kui ka kohtud, kes lahendavad nende haldusotsuste peale esitatud kaebust täieliku pädevuse raames, olema kohustatud kohaldama leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõtet. See kohus kaldub arvama, et sama arutluskäik kehtib ka harta artikli 49 lõike 1 kohta. Ta soovib siiski veenduda, et see säte on kohaldatav nii menetluses, mille tulemusel määratakse halduskaristus, kui ka kohtumenetluses, mille eesmärk on kontrollida selle karistuse õiguspärasust.

40 Kolmandaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas tema kui kassatsioonikohtu ülesanne on võtta arvesse leebemat karistusseadust, mis võeti vastu pärast riigisisese õiguse kohaselt lõplikuks peetud kohtuotsuse kuulutamist, mille peale BAJI Trans ja T. T. esitasid kassatsioonkaebuse.

41 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõte on kohaldatav kriminaalmenetlustes, milles lõplik otsus on veel tegemata, kuid ta ei ole kunagi võtnud seisukohta selle kohta, kuidas tuleb hinnata sellise otsuse lõplikkust.

42 Nimetatud kohus leiab, et isegi kui vastavat taotlust ei ole esitatud, tuleb arvesse võtta karistuse kindlaksmääramise üldpõhimõtteid, sealhulgas leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõtet.

43 See kohus märgib siiski ühelt poolt, et Slovakkia õiguses peetakse kassatsioonkaebust teoreetiliselt erakorraliseks õiguskaitsevahendiks just seetõttu, et see on esitatud lõpliku kohtuotsuse peale, ja teiselt poolt, et selle otsuse tegemise ajal kehtinud õiguslik olukord on talle siduv.

44 Samas märgib ta, et Slovakkia õiguses ette nähtud kassatsioonkaebuse esitamise alused on sõnastatud laialt ning hõlmavad põhimõtteliselt kõiki materiaal- ja menetlusõiguse normide rikkumisi. Lisaks on kassatsioonkaebuse esitajal põhimõtteliselt õigus kassatsioonkaebuse läbivaatamisele ja sellele, et kassatsioonimenetlus järgneks korrapäraselt ja vahetult madalama astme halduskohtu menetlusele.

45 Neil asjaoludel otsustas Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [harta] artikli 51 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik, kes oma riigisisese õiguse alusel määrab kohustuse rikkumise eest halduskaristuse, kohaldab liidu õigust, kui selline kohustus tuleneb liidu õigusest ja liikmesriigil on kohustus karistada selle rikkumise eest, nagu on ette nähtud määruse nr 3821/85 artikli 19 lõikes 1 ja määruse nr 165/2014 artikli 41 lõikes 1?

2. [Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis] kas [harta] artikli 49 lõiget 1 ja selles sõnastatud leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav ka karistuste määramisel haldusrikkumiste eest, mille puhul ei otsusta süü ja karistuse üle kõigepealt mitte kohus, vaid haldusorgan, ja et kõnealust põhimõtet tuleb seejärel kohaldada ka selle haldusorgani otsuse kontrollimise käigus halduskohtu poolt?

3. [Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, siis] kas [harta] artikli 49 lõiget 1 ja selles sõnastatud leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et see on liikmesriigi haldusmenetluses või kohtumenetluses kohaldatav menetlusetapist sõltumata?

4. [Kui vastus kolmandale küsimusele on eitav, siis] milliste kriteeriumide alusel see etapp kindlaks tehakse? Täpsemalt, kas [harta] artiklit 49 ja selles sõnastatud leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et see on halduskohtumenetluses kassatsioonkaebuse läbivaatamisel kohaldatav nii, et selline kohus, nagu Najvyšší správny súd Slovenskej republiky [(Slovaki Vabariigi kõrgeim halduskohus)], kes vaatab teise ja viimase astme kohtuna läbi kassatsioonkaebust, peab arvesse võtma mitte kohtus, vaid haldusorganis menetletud haldusrikkumise toimepanija jaoks soodsamaks muutunud õigusnorme, kui selline muudatus on tehtud alles pärast seda, kui on tehtud ja jõustunud madalama astme halduskohtu otsus, mille peale esitatud kaebust [viimase astme kohus] lahendab?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

46 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas harta artikli 51 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik kohaldab liidu õigust selle sätte tähenduses, kui ta määrab määruse nr 3821/85 artikli 19 lõike 1 ja määruse nr 165/2014 artikli 41 lõike 1 kohaselt sõidukijuhile halduskaristuse nende määrustega kehtestatud kohustuste rikkumise eest.

47 Kõigepealt märgib Slovakkia valitsus, et vastus sellele küsimusele on niivõrd ilmne, et sellele ei ole vaja vastata. Kuivõrd seda märkust tuleb pidada selle küsimuse vastuvõetavuse kahtluse alla seadmiseks, siis piisab, kui meenutada, et isegi kui eeldada, et vastus eelotsuse küsimusele ei jäta

ruumi põhjendatud kahtlusele, ei muutu see küsimus siiski vastuvõetamatuks (vt selle kohta 1. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punkt 65, ja 11. mai 2023. aasta kohtuotsus MOMTRADE RUSE, C-620/21, EU:C:2023:395, punkt 38).

48 Pärast seda täpsustust tuleb tõdeda, et harta artikli 51 lõike 1 kohaselt on harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes liidu õiguse kohaldamise korral.

49 Liidu õiguskorras tagatud põhiõigused laienevad kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi (26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19).

50 Lisaks tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et kui liikmesriik täidab liidu õigusaktist tulenevat kohustust näha ette karistused selles õigusaktis nimetatud rikkumiste eest, siis kohaldab ta liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 27, ja 19. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus G. ST. T. (karistuse proportsionaalsus kaubamärgiõiguste rikkumise korral), C-655/21, EU:C:2023:791, punkt 43).

51 Käesoleval juhul nägid nii määrus nr 3821/85, mis oli kohaldatav T. T. poolt rikkumise toimepanemise kuupäeval, kui ka määrus nr 165/2014 enne määruse 2020/1054 jõustumist ilma erandi tegemise võimaluseta ette, et niisugustes sõidukites, nagu on kõne all põhikohtuasjas, peab olema sõidumeerik, ning samuti sõidumeeriku perioodilise kontrolli. Lisaks nähtub määruse nr 3821/85 artikli 19 lõikest 1 ja määruse nr 165/2014 artikli 41 lõikest 1, et need sätted kohustavad liikmesriike karistama nende määruste sätete rikkumise eest.

52 Sellest järeldub, et kui Slovakkia võimuorganid võtsid vastu seaduse nr 462/2007 § 38 lõike 1 punkti a alapunkti 1 ja määrasid T. T-le haldustrahvi selle eest, et ta juhtis 4. novembril 2015 valmis betoonisegu vedavat sõidukit, kuid ei olnud järginud kohustust lasta perioodiliselt kontrollida sõidumeerikut, millega see sõiduk pidi varustatud olema, siis kohaldasid need võimuorganid liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

53 Samas puudutab põhikohtuasja vaidlus täpsemalt võimalust karistada T. T-d sellise rikkumise eest, mis on toime pandud enne määruse 2020/1054 jõustumist, samas kui selle määruse ja seaduse nr 461/2007 § 2 lõike 2 koostoimes tõlgendamisel on valmis betoonisegu vedavad sõidukid nüüd Slovakkia õiguse kohaselt vabastatud kohustusest olla sõidumeerikuga varustatud.

54 Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule täieliku vastuse andmiseks veel märkida, et asjasse puutuvate riigisiseste õigusnormide sellise muutmisega rakendas Slovakkia seadusandja samuti liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

55 Nii toimides kasutas seadusandja nimelt talle määruse nr 165/2014 artikli 3 lõikega 2 antud võimalust vabastada määruse nr 561/2006 artikli 13 lõikes 1 (määrusega 2020/1054 täiendatud redaktsioonis) nimetatud sõidukikategooriad kohustusest olla sõidumeerikuga varustatud.

56 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb aga, et kui liikmesriik võtab meetmeid kaalutlus- või hindamisõiguse raames, mis on liidu õigusaktiga kehtestatud korra lahutamatu osa, tuleb teda pidada liidu õigust kohaldavaks harta artikli 51 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 13. juuni 2017. aasta kohtuotsus Florescu jt, C-258/14, EU:C:2017:448, punkt 48, ning 29. juuli 2024. aasta kohtuotsus protectus, C-185/23, EU:C:2024:657, punkt 59).

57 Põhikohtuasja vaidlus puudutab seega riigisiseseid õigusnorme, millega kohaldatakse liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses, mistõttu tuleb selles kohtuvaidluses järgida hartas sätestatud põhiõigustest tulenevaid nõudeid (vt selle kohta 4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Real Madrid Club de Fútbol, C-633/22, EU:C:2024:843, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et harta artikli 51 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik kohaldab liidu õigust selle sätte tähenduses ühelt poolt siis, kui ta määrab määruse nr 3821/85 artikli 19 lõike 1 ja määruse nr 165/2014 artikli 41 lõike 1 kohaselt sõidukijuhile halduskaristuse nende määrustega kehtestatud kohustuste rikkumise eest, ja teiselt poolt siis, kui ta seejärel kasutab viimati nimetatud määruse artikli 3 lõikega 2 talle antud võimalust vabastada selliste kohustuste täitmisest teatavad maanteesõidukid.

Teine küsimus

59 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas harta artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav halduskaristuse suhtes, mis on määratud õigusnormi alusel, mida on pärast selle karistuse määramist muudetud nii, et see on karistatud isikule soodsam.

60 Kõigepealt tuleb rõhutada, et harta artikli 49 lõike 1 viimases lauses on ette nähtud, et kui pärast kuriteo toimepanemise kuupäeva nähakse seadusega ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.

61 See säte kehtestab seega leebema karistusseaduse tagasiulatuva kohaldamise põhimõtte, mis on tagatud ka EIÕK artikliga 7 (vt selle kohta EIK 17. septembri 2009. aasta kohtuotsus Scoppola *vs.* Itaalia (nr 2), CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, punkt 109).

Harta artikli 49 lõike 1 viimase lause kohaldamisala

62 Selgitustest põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) nähtub seoses harta artikliga 49, et seda sätet kohaldatakse karistusõiguse valdkonnas.

63 Ent nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 52 märkis, tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et eelkõige harta artikli 49 kohaldamisel on karistuse kriminaalõigusliku laadi hindamisel asjakohased kolm kriteeriumi. Esimene kriteerium on rikkumise õiguslik kvalifikatsioon liikmesriigi õiguses, teine on rikkumise laad ning kolmas on selle karistuse raskusaste, mille asjaomane isik võib saada (vt selle kohta 5. juuni 2012. aasta kohtuotsus Bonda, C-489/10, EU:C:2012:319, punkt 37, ja 4. mai 2023. aasta kohtuotsus Agenția Națională de Integritate, C-40/21, EU:C:2023:367, punkt 34).

64 Kuigi seda, kas T. T-le määratud karistus on harta artikli 49 lõike 1 tähenduses kriminaalõiguslikku laadi, peab neist kriteeriumidest lähtudes hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus, võib Euroopa Kohus eelotsusetaotlust lahendades siiski teha täpsustusi, mille eesmärk on juhendada liikmesriigi kohut tema tõlgenduse andmisel (vt selle kohta 4. mai 2023. aasta kohtuotsus Agenția Națională de Integritate, C-40/21, EU:C:2023:367, punkt 36).

65 Seoses esimese kriteeriumiga, mis puudutab rikkumise õiguslikku kvalifikatsiooni riigisiseses õiguses, nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest, et põhikohtuasjas kõne all olevat rikkumist käsitatakse Slovakkia õiguse kohaselt haldusrikkumisena.

66 Siiski laieneb harta artikli 49 kohaldamine isegi rikkumistele, mida ei kvalifitseerita riigisiseses õiguses „kuritegudeks“, ning menetlustele ja karistustele, mida tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 63 nimetatud kahe ülejäänud kriteeriumi alusel pidada kriminaalõiguslikuks (vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid), C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 88, ja 14. septembri 2023. aasta kohtuotsus Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punkt 49).

67 Teise kriteeriumi puhul, mis puudutab rikkumise laadi ennast, tuleb kontrollida, kas vaidlusalusel meetmel on eelkõige karistamise eesmärk, mis on harta artikli 49 tähenduses kriminaalõiguslikku laadi karistusele omane, kuid ainuüksi asjaolu, et see teenib ka preventiivset eesmärki, ei takista selle kvalifitseerimist kriminaalkaristuseks. Nimelt tuleneb kriminaalkaristuste olemusest endast, et nende eesmärk on nii õigusvastaste tegude eest karistamine kui ka selliste tegude ennetamine. Seevastu meede, millega üksnes hüvitatakse asjaomase süüteoga tekitatud kahju, ei ole kriminaalõiguslikku laadi (22. juuni 2021. aasta kohtuotsus Latvijas Republikas Saeima (karistuspunktid), C-439/19, EU:C:2021:504, punkt 89, ja 14. septembri 2023. aasta kohtuotsus Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punkt 50).

68 Käesoleval juhul näib, et teatavat tüüpi sõidukitel sõidumeeriku olemasolu ja perioodilise kontrolliga seotud kohustuste rikkumise eest määratud haldustrahvid teenivad nii nende rikkumiste eest hoiatamise kui ka nende eest karistamise eesmärke, kuid nende eesmärk ei ole hüvitada nendega tekitatud kahju.

69 Lisaks on Euroopa Kohus juba leidnud, et asjaolu, et vaidlusalune meede ei ole suunatud mitte üldsusele tervikuna, vaid konkreetsele adressaatide kategooriale, kes seetõttu, et nende teatav tegevusala on liidu õigusega konkreetselt reguleeritud, peavad vastama liidu õiguses ette nähtud tingimustele, võib viidata sellele, et sellel meetmel ei ole karistamise eesmärki, ja seega aidata tõendada, et nimetatud meede ei ole kriminaalõiguslikku laadi, tingimusel et meede piirdub sellega, et meetme adressaadilt võetakse talle liidu õigusega antud teatavad eriõigused ära põhjusel, et pädeva haldusasutuse hinnangul ei ole nende eriõiguste andmise tingimused enam täidetud (vt selle kohta 14. septembri 2023. aasta kohtuotsus Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika). Põhikohtuasjas käsitletaval trahvil aga ilmselgelt sellist eesmärki ei ole.

70 Seoses kolmanda kriteeriumi ehk määratava karistuse raskusastmega on oluline tõdeda, et raskusastet tuleb hinnata asjaomastes sätetes ette nähtud maksimumkaristuse alusel (14. septembri 2023. aasta kohtuotsus Vinal, C-820/21, EU:C:2023:667, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika).

71 Käesolevas asjas rõhutati kohtuistungil, et sellise rikkumise eest, nagu pani toime T. T., karistatakse haldustrahviga kuni 1699 eurot. Lisaks, nagu Slovakkia valitsus sellel kohtuistungil rõhutas, võib selle trahviga kaasneda juhtimisõiguse äravõtmine kaheks aastaks. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida, kas sellised karistused koosvõetuna võivad anda tunnistust piisavast rangusest, et neid saaks kvalifitseerida karistavaks ja seega kriminaalõiguslikku laadi karistusteks.

72 Arvesse tuleb võtta ka asjaolu, et sellise sõidumeeriku kasutamine, mida ei ole kontrollitud tunnustatud töökojas, kujutab endast direktiivi 2006/22 (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2020. aasta direktiiviga (EL) 2020/1057 (ELT 2020, L 249, lk 49) muudetud redaktsioonis) III lisa punkti H.1 kohaselt eriti rasket rikkumist. Nimelt nõuab määruse

nr 165/2014 artikli 41 lõige 1, et liikmesriigid näeksid ette karistused, mis pole mitte ainult tõhusad, proportsionaalsed, hoiatavad ja mittediskrimineerivad, vaid ka kooskõlas direktiivis 2006/22 määratletud rikkumiste kategooriatega.

73 Kui see kohus leiab siiski kõigi asjasse puutuvate asjaolude analüüsi tulemusel, et see trahv ei ole kriminaalõiguslikku laadi ja seega ei ole harta artikli 49 lõike 1 viimane lause põhikohtuasja vaidluse suhtes kohaldatav, siis ei nõua ükski liidu õigusnorm käesoleval juhul *lex mitior*'i põhimõtte järgimist.

74 Konkreetsemalt ei saaks eelotsusetaotluse esitanud kohus tugineda liidu õiguse üldpõhimõttele, mis näeb ette kergema karistuse tagasiulatuva kohaldamise.

75 Ühelt poolt on Euroopa Kohus tõepoolest kinnitanud sellise põhimõtte olemasolu juba enne harta jõustumist, tuginedes liikmesriikide ühistele põhiseaduslikele tavadele (3. mai 2005. aasta kohtuotsus Berlusconi jt, C-387/02, C-391/02 ja C-403/02, EU:C:2005:270, punktid 68 ja 69). Kuid nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 67 sisuliselt märkis, ei ole olemas ühist põhiseaduslikku tava, mis võiks olla aluseks *lex mitior*'i põhimõtte laiendamisele karistustele, mis ei ole kriminaalõiguslikku laadi.

76 Seda järeldust kinnitab harta koostajate valik piirata leebema karistusseaduse põhimõtte kohaldamisala – nagu see on tagatud harta artikli 49 lõike 1 viimase lausega – üksnes karistusõiguse valdkonda kuuluvate meetmetega ning samuti asjaolu, et EIÕK artikli 7 kohaldamisala on samuti piiratud üksnes nende meetmetega.

77 Teiselt poolt ei sea asjaolu, et kergema karistuse tagasiulatuvat kohaldamist sätestava üldpõhimõtte kohaldamisala on piiratud karistusõiguse valdkonnaga, kahtluse alla määruse nr 2988/95 artikli 2 lõike 2 teine lause, mille kohaselt peavad pädevad asutused tagasiulatuvalt kohaldama käitumisele, mis kujutab endast eeskirjade eiramist ja võib kahjustada liidu finantshuve selle määruse artikli 1 lõike 1 tähenduses, hilisemaid muudatusi, mis on tehtud liidu valdkondlikes õigusaktides sisalduvate sätetega, millega kehtestatakse leebemad halduskaristused.

78 On tõsi, et see säte näeb ette selliste liidu õigusnormide tagasiulatuva kohaldamise, mis vähendavad halduskaristuste normistiku rangust, ilma et selle kohaldamisala piirduks üksnes kriminaalõiguslikku laadi karistustega.

79 Kuid nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 70 rõhutas, annab asjaolu, et liidu seadusandja pidas määruse nr 2988/95 artikli 2 lõikes 2 vajalikuks laiendada liidu õiguses sätestatud kergema karistuse tagasiulatuva kohaldamise üldpõhimõtet kõigile halduskaristustele, mis puudutavad selliseid eeskirjade eiramisi, mis võivad kahjustada liidu finantshuve selle määruse artikli 1 tähenduses, olenemata sellest, kas need karistused on kriminaalõiguslikku laadi või mitte, just nimelt tunnistust sellest, et see põhimõte ei ole iseenesest kohaldatav karistustele, mis ei ole laadilt sellised.

Harta artikli 49 lõike 1 viimase lause kohaldamise tingimused

80 Harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest tulenev kohustus kohaldada kuriteo toimepanemisest hilisemat seadust kehtib tingimusel, et selle seadusega „nähakse […] ette kergem karistus".

81 Selle sätte kohaldamine eeldab seega õigusnormistike ajalist järgnemist üksteisele ja põhineb järeldusel, et selline järgnemine kajastab asjaomases õiguskorras seisukoha muutmist – mis on teo toimepanija jaoks soodsam – kas süüteona käsitatava teo karistusõigusliku kvalifitseerimise või sellise süüteo eest määratava karistuse osas (vt selle kohta 24. juuli 2023. aasta kohtuotsus Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, punkt 107 ja seal viidatud kohtupraktika).

82 Lisaks on Euroopa Inimõiguste Kohus juba otsustanud, et EIÕK artikkel 7 ei taga süüteo toimepanijale soodsama õigusnormide muudatuse tagasiulatuvat kohaldamist, kui muudatus on seletatav üksnes faktiliste asjaolude muutumisega alates selle süüteo toimepanemisest ega ole seega süüteo kui sellise analüüsimisel asjakohane (EIK 18. oktoobri 2022. aasta kohtuotsus Morck Jensen *vs*. Taani, CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, punkt 52).

83 Käesoleval juhul, nagu on rõhutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 52, karistati T. T-d selle eest, et ta juhtis 4. novembril 2015 valmis betoonisegu kohaletoimetamiseks kasutatavat sõidukit, mille sõidumeerikule ei olnud tehtud nõuetekohast perioodilist kontrolli.

84 Sellega seoses tuleb ühelt poolt märkida, et enne seda, kui põhikohtuasjas käsitletava rikkumise toimepanemise ajal kehtinud määruse nr 3821/85 artikli 3 lõige 2 määrusega nr 165/2014 kehtetuks tunnistati, lubas see säte liikmesriikidel kehtestada määruse kohaldamisel erandi määruse nr 561/2006 artikli 13 lõigetes 1 ja 3 osutatud sõidukitele. Sama võimalus on liikmesriikidele jäetud määruse nr 165/2014 artikli 3 lõikega 2, mida kohaldatakse alates 2. märtsist 2016.

85 Teiselt poolt lisati määruse nr 561/2006 artikli 13 lõikes 1 nimetatud sõidukikategooriatele, millest liikmesriigid võivad teha erandeid, määrusega 2020/1054 kategooria sõidukeid, mida kasutatakse valmis betoonisegu kohaletoimetamiseks, ning selline muudatus on kohaldatav alates 20. augustist 2020.

86 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 78 märkis, annab määrus 2020/1054, millega lisati need sõidukid määruse nr 561/2006 artikli 13 lõikes 1 juba nimetatud sõidukitele, tunnistust sellest, et liidu seadusandja on muutnud oma seisukohta seoses vajadusega nõuda sõidumeeriku olemasolu nendes sõidukites, mille sõidud hõlmavad põhimõtteliselt üsna lühikesi vahemaid.

87 Selline muudatus erineb seega juhtudest, mil Euroopa Kohtul on olnud võimalus sisuliselt asuda seisukohale, et kuigi kehtivate õigusnormide muutmine on süüdistatavale või süüdimõistetule soodne, ei saa see kuuluda *lex mitior*'i põhimõtte kohaldamisalasse põhjusel, et selline muutmine ei muutnud süüteo koosseisu tunnuseid, vaid tähendas selle süüteo seisukohast üksnes muudatust faktilises olukorras või oli üksnes põhjendatud liidu seadusandja uue puhtalt majandusliku ja tehnilise hinnanguga, mis ei seadnud kahtluse alla karistatud isiku varasema käitumise õigusvastasust (vt selle kohta 6. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Paoletti jt, C-218/15, EU:C:2016:748, punktid 32–36, ning 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Clergeau jt, C-115/17, EU:C:2018:651, punktid 34–40).

88 Sellest järeldub, et liidu õigusnorme, mis puudutavad kohustust varustada teatavad sõidukid sõidumeerikuga ja tagada nende perioodiline kontroll, muudeti pärast seda, kui T. T. oli rikkumise toime pannud, selliselt, et see võis olla talle soodne juhul, kui Slovakkia ametiasutused otsustaksid vastavalt määruse nr 165/2014 artikli 3 lõikele 2 vabastada seda tüüpi sõidukid sõidumeerikuga varustatuse kohustusest.

89 Seaduse nr 461/2007 § 2 lõikes 2 on aga ette nähtud, et kõikide määruse nr 561/2006 artikli 13 lõikes 1 nimetatud kategooriate sõidukid on sõidumeerikuga varustatuse kohustusest vabastatud.

90 Seega ilmneb, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 55, et Slovakkia seadusandja otsustas rakendada määruse nr 165/2014 artikli 3 lõikes 2 ette nähtud võimalust, vabastades seadusega kõik määruse nr 561/2006 artikli 13 lõikes 1 loetletud sõidukikategooriad sõidumeerikuga varustatuse kohustusest samadel põhjustel, millele liidu seadusandja on tuginenud.

91 Nagu Slovakkia valitsus oma kirjalikes seisukohtades ja kohtuistungil rõhutas, näib Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust seega ilmnevat, et Slovakkia õiguses valmis betoonisegu vedamiseks mõeldud sõidukite sõidumeerikuga varustatuse kohustuse kaotamine kajastab Slovakkia seadusandja seisukoha muutumist seoses sooviga karistada selliste tegude eest nagu need, mida T. T-le ette heideti, kuid seda peab siiski kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

92 Lõpuks tuleb märkida, et harta artikkel 49 sisaldab vähemalt samu tagatisi, mis on ette nähtud EIÕK artikliga 7, ning seejuures tuleb harta artikli 52 lõike 3 kohaselt EIÕKd arvesse võtta kui minimaalset kaitsetaset (29. juuli 2024. aasta kohtuotsus Alchaster, C-202/24, EU:C:2024:649, punkt 92 ja seal viidatud kohtupraktika). Järelikult peab Euroopa Kohus tagama, et tõlgendusega, mille ta käesolevas kohtuasjas annab, oleks tagatud kaitse tasemel, mis ei ole vastuolus selle artikliga 7, nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seda tõlgendanud (10. novembri 2022. aasta kohtuotsus DELTA STROY 2003, C-203/21, EU:C:2022:865, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

93 Sellega seoses tuleb märkida, et nõuded, millele harta artikli 49 lõige 1 allutab leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõtte võimaliku kohaldamise, nagu need tulenevad käesoleva kohtuotsuse punktist 81, tagavad käesoleva kohtuotsuse punktis 82 viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat arvestades selle põhimõtte kaitse taseme, mis ei ole vastuolus EIÕK artiklis 7 tagatud kaitse tasemega, nagu seda on tõlgendanud nimetatud kohus.

94 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et harta artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav kriminaalõiguslikku laadi halduskaristuse suhtes, mis on määratud õigusnormi alusel, mida on pärast selle karistuse määramist muudetud nii, et see on karistatud isikule soodsam, kui see muudatus kajastab seisukoha muutumist selle isiku toime pandud teo karistusõigusliku kvalifitseerimise või määratava karistuse osas.

Kolmas ja neljas küsimus

95 Kolmanda ja neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas harta artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et kohus, kellele on esitatud kassatsioonkaebus kohtuotsuse peale, millega jäeti rahuldamata liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluva kriminaalõiguslikku laadi haldustrahvi peale esitatud kaebus, on kohustatud kohaldama süüdimõistetud isikule soodsamaid õigusnorme, mis jõustusid pärast selle kohtuotsuse kuulutamist, sõltumata asjaolust, et seda kohtuotsust peetakse riigisiseses õiguses lõplikuks.

96 Esiteks tuleb märkida, et Euroopa Kohus on juba selgitanud, et harta artikli 49 lõike 1 viimases lauses sisalduva leebema karistusseaduse tagasiulatuva kohaldamise reegel on kohaldatav seni, kuni ei ole tehtud lõplikku süüdimõistvat kohtuotsust (vt selle kohta 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, punkt 56).

97 Nimelt tähendab see reegel, et alates kuupäevast, millest alates on asjaomases õiguskorras leitud, et konkreetse teo eest ei ole enam karistust või nii ranget karistamist vaja, peab selline hinnangumuutus olema kohe kohaldatav kõigile kriminaalmenetlustele, mida ei ole lõpliku süüdimõistva kohtuotsusega veel lõpetatud.

98 On oluline märkida, et harta artikli 49 lõike 1 viimase lause selline tõlgendus ei eira EIÕK artiklis 7 ette nähtud kaitsetaset. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt tähendab leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõu põhimõte, nagu on tagatud EIÕK artikli 7 lõikega 1, et kui süüteo toimepanemise ajal kehtinud karistusseadus ning hilisemad karistusseadused, mis on vastu võetud enne lõpliku kohtuotsuse kuulutamist, on erinevad, siis peab kohus kohaldama neid sätteid, mis on süüdistatava jaoks soodsamad (vt selle kohta EIK 17. septembri 2009. aasta kohtuotsus Scoppola *vs*. Itaalia (nr 2), CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, punkt 109).

99 Teiseks, kuigi kriminaalmenetluse normid kuuluvad liikmesriikide pädevusse, kui liit ei ole selles valdkonnas õigusakte vastu võtnud, on liikmesriigid selle pädevuse teostamisel siiski kohustatud järgima kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest, sealhulgas hartas sätestatud põhiõigustest (vt selle kohta 30. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano, C-178/22, EU:C:2024:371, punkt 44).

100 Seega, kuigi hinnang selle kohta, kas süüdimõistev kohtuotsus on lõplik, tuleb teha selle liikmesriigi õiguse alusel, kes on selle kohtuotsuse teinud (vt analoogia alusel 5. juuni 2014. aasta kohtuotsus M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punkt 36), tuleb harta artikli 49 lõike 1 viimase lause kohaldamisel seda mõistet siiski tõlgendada kogu liidus autonoomselt ja ühetaoliselt, kuna see määrab kindlaks selle sättega tagatud õiguse ulatuse ja järelikult ka sellest liikmesriikidele tulenevate kohustuste ulatuse.

101 Sellest järeldub, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 99 sisuliselt rõhutas, et asjaolu, et riigisisese õiguse kohaselt peetakse süüdimõistvat kohtuotsust lõplikuks, ei ole määrava tähtsusega harta artikli 49 lõike 1 viimase lause kohaldamiseks selle kohtu poolt, kellele on esitatud selle süüdimõistva kohtuotsuse peale kaebus.

102 Süüdimõistvat kohtuotsust ei saa pidada lõplikuks harta artikli 49 lõike 1 viimase lause tähenduses, kui selle peale saab edasi kaevata tavapärase õiguskaitsevahendiga, st kõigi õiguskaitsevahenditega, mis on osa tavapärasest kohtumenetlusest ja mis kujutavad endast sellisena menetluslikku arengut, millega kõik pooled peavad mõistlikult arvestama (vt analoogia alusel 22. novembri 1977. aasta kohtuotsus Industrial Diamond Supplies, 43/77, EU:C:1977:188, punkt 37).

103 Nii on see juhul, kui süüdimõistetud isik ja kriminaalmenetlust toimetav asutus võivad seaduses ette nähtud tähtaja jooksul ja ilma et nad peaks tõendama selliseid erandlikke asjaolusid nagu vajadus tagada seaduse huvides kohtupraktika järjepidevus, esitada kohtule kaebuse süüdimõistva kohtuotsuse või mõistetud karistuse tühistamiseks või muutmiseks, olenemata asjaolust, et sellist kaebust peetakse riigisiseses õiguses erakorraliseks õiguskaitsevahendiks, mis vastavalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu antud selgitustele, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 43, on käesoleval juhul nii Slovakkia õiguses. Nimelt seni, kuni sellise kaebuse esitamise tähtaeg ei ole möödunud või kui selle kohta ei ole otsust tehtud, ei saa seda süüdimõistvat kohtuotsust ja seda karistust pidada kriminaalmenetlust lõplikult lõpetavaks harta artikli 49 lõike 1 viimase lause tähenduses.

104 Lisaks – kuigi see ei ole otsustava tähtsusega – on süüdimõistva otsuse peale kaebuse esitamise peatav toime kaudne tõend selle kohta, et kaebus puudutab otsust, mida ei saa selle sätte kohaldamisel pidada lõplikuks.

105 Sellest järeldub, et kui kohtuotsuse peale on käesoleva kohtuotsuse punktis 103 nimetatud tingimustel võimalik esitada kassatsioonkaebus, muutub see otsus harta artikli 49 lõike 1 viimase lause kohaldamise seisukohast lõplikuks alles siis, kui pooled on selle õiguskaitsevahendi ammendanud või lasknud mööda sellise kaebuse esitamise tähtaja, ilma et nad oleksid seda esitanud.

106 Seega tuleneb harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest, et kassatsioonikohus on põhimõtteliselt kohustatud tagama, et isiku suhtes, kes on pannud toime rikkumise, mille eest määratav karistus kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse, kohaldatakse sellele toimepanijale soodsamaid karistusõiguse norme, isegi kui need õigusnormid on jõustunud pärast selle kohtuotsuse kuulutamist, mille peale on esitatud kassatsioonkaebus.

107 Seda järeldust ei muuda asjaolu, et riigisisese õiguse kohaselt saab kassatsioonkaebuse esemeks oleva otsuse tühistada üksnes siis, kui see on õigusvastane või kui kassatsioonikohus on kohustatud kaebuse lahendama selle otsuse tegemise kuupäeval valitsenud olukorrast lähtudes. Nimelt, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 97, on iga kohtu ülesanne tagada, et süüteo toimepanija suhtes kohaldataks juhul, kui tema süüdimõistmine ei ole veel lõplik, talle soodsamat karistusseadust.

108 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest ühelt poolt, et T. T. esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule kassatsioonkaebuse asjaomastes riigisisestes õigusnormides ette nähtud tähtaega järgides, ilma et ta oleks pidanud tõendama erandlikke asjaolusid, ning teiselt poolt, et sellel kohtul on vähemalt pädevus Krajský súd v Bratislave (maakonnakohus Bratislavas) 27. märtsi 2019. aasta otsus tühistada.

109 Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, ei saa Krajský súd v Bratislave (maakonnakohus Bratislavas) 27. märtsi 2019. aasta otsust seega pidada „lõplikuks süüdimõistvaks kohtuotsuseks“ harta artikli 49 lõike 1 viimase lause tähenduses.

110 Sellest järeldub, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks leidma, et T. T-le määratud haldustrahv on kriminaalõiguslikku laadi, peab see kohus kohaldama talle harta artikli 49 lõike 1 viimase lause tähenduses soodsamaid õigusnorme, milleks on seaduse nr 461/2007 § 2 lõige 2 koostoimes määrusega 2020/1054, sõltumata asjaolust, et need õigusnormid jõustusid pärast seda, kui Krajský súd v Bratislave (maakonnakohus Bratislavas) tegi oma otsuse, mida riigisisese õiguse kohaselt peetakse lõplikuks. Seda kohustust ei mõjuta asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on selle õiguse kohaselt kohustatud lahendama kohtuasja selle otsuse tegemise kuupäeval valitsenud olukorrast lähtudes.

111 Sellega seoses tuleb lisada, et kui riigisisest õigusnormi ei ole võimalik tõlgendada kooskõlas liidu õiguse nõuetega, nõuab liidu õiguse esimuse põhimõte, et liikmesriigi kohus, kelle ülesanne on kohaldada oma pädevuse piires liidu õigusnorme, jätaks kohaldamata mis tahes riigisisese õigusnormi, mis on vastuolus vahetu õigusmõjuga liidu õigusnormidega (24. juuni 2019. aasta kohtuotsus Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punktid 58 ja 61, ning 20. veebruari 2024. aasta kohtuotsus X (ülesütlemise põhjuste puudumine), C-715/20, EU:C:2024:139, punkt 72).

112 Harta artikli 49 lõike 1 viimane lause on aga sõnastatud selgelt ja täpselt ning sellele ei ole seatud ühtegi tingimust, mistõttu on sellel vahetu õigusmõju.

113 Seega, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks tuvastama, et riigisisene õigus ei luba kohaldada tema menetluses olevas kohtuvaidluses harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest tulenevaid tagatisi ja et ei ole võimalik tõlgendada seda õigust kooskõlas liidu õigusega, on ta oma pädevuse piires kohustatud tagama isikutele harta artikli 49 lõike 1 viimasest lausest tuleneva kaitse ja selle sätte täieliku õigusmõju, jättes vajaduse korral kohaldamata iga sellega vastuolus oleva riigisisese õigusnormi.

114 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et harta artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et kohus, kellele on esitatud kassatsioonkaebus kohtuotsuse peale, millega jäeti rahuldamata liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluva kriminaalõiguslikku laadi haldustrahvi peale esitatud kaebus, on põhimõtteliselt kohustatud kohaldama süüdimõistetud isikule soodsamaid riigisiseseid õigusnorme, mis jõustusid pärast selle kohtuotsuse kuulutamist, sõltumata asjaolust, et seda kohtuotsust peetakse riigisiseses õiguses lõplikuks.

Kohtukulud

115 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse sama kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 51 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et

liikmesriik kohaldab liidu õigust selle sätte tähenduses ühelt poolt siis, kui ta määrab nõukogu 20. detsembri 1985. aasta määruse (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta (mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 561/2006) artikli 19 lõike 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta määruse (EL) nr 165/2014 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist, artikli 41 lõike 1 kohaselt sõidukijuhile halduskaristuse nende määrustega kehtestatud kohustuste rikkumise eest, ja teiselt poolt siis, kui ta seejärel kasutab viimati nimetatud määruse artikli 3 lõikega 2 talle antud võimalust vabastada selliste kohustuste täitmisest teatavad maanteesõidukid.

2. Põhiõiguste harta artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et

see on kohaldatav kriminaalõiguslikku laadi halduskaristuse suhtes, mis on määratud õigusnormi alusel, mida on pärast selle karistuse määramist muudetud nii, et see on karistatud isikule soodsam, kui see muudatus kajastab seisukoha muutumist selle isiku toime pandud teo karistusõigusliku kvalifitseerimise või määratava karistuse osas.

3. Põhiõiguste harta artikli 49 lõike 1 viimast lauset tuleb tõlgendada nii, et

kohus, kellele on esitatud kassatsioonkaebus kohtuotsuse peale, millega jäeti rahuldamata liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluva kriminaalõiguslikku laadi haldustrahvi peale esitatud kaebus, on põhimõtteliselt kohustatud kohaldama süüdimõistetud isikule soodsamaid riigisiseseid õigusnorme, mis jõustusid pärast selle kohtuotsuse kuulutamist, sõltumata asjaolust, et seda kohtuotsust peetakse riigisiseses õiguses lõplikuks.

Allkirjad